

KÚRIA

Bfv.II.1397/2015/7.szám

A Kúria Budapesten, a 2016. március 11. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

Az emberölés büntette miatt T. L. és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben T. L. I. rendű és T. R. II. rendű terhelt felülvizsgálati indítványát elbírálva a Debreceni Törvényszék 24.B.438/2014/56. számú és a Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Bf.II.66/2015/18. számú ítéletét T. L. I. rendű és T. R. II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Debreceni Törvényszék a 2014. december 10. napján megtartott tárgyaláson kihirdetett 24.B.438/2014/56. számú ítéletében T. L. I. r. terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetében [Btk. 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b), d) és j) pont] és társtettesként elkövetett magánlaksértés vétségében [Btk. 221. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) és c) pont, (4) bekezdés], amiért őt mint erőszakos többszörös visszaesőt halmazati büntetésül életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtási fokozatát fegyházban határozta meg azzal, hogy a terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható.

T. R. II. r. terheltet bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett

emberölés büntettségében [Btk. 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b), d), j) pont] és társtettesként elkövetett magánlaksértés büntettségében [Btk. 221. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) és c) pont, (4) bekezdés], amiért őt mint erőszakos többszörös visszaesőt halmazati büntetésül életfogytig tartó szabadságvesztés- büntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés büntetés végrehajtási fokozatát fegyházban határozta meg azzal, hogy a terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható.

A törvényszék ítélete ellen mindkét terhelt esetében védelmi oldalról, a terheltek cselekményei eltérő minősítéséért (emberölés büntette helyett halált okozó testi sértés büntette megállapításáért) és a kiszabott büntetés enyhítése érdekében bejelentett fellebbezések alapján másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla az elsőfokú ítéletet mindkét terhelt vonatkozásában megváltoztatta annyiban, hogy élet elleni cselekményük minősítésére vonatkozóan a Btk. 160. § (2) bekezdés d) pontjára utalást mellőzte, T. R. II. r. terhelt tekintetében a Nyíregyházi Járásbíróság 18.B.416/2013/2. számú ítéletével kiszabott 5 hónap börtönbüntetés végrehajtása során engedélyezett feltételes szabadságot megszüntette, egyebekben viszont az elsőfokú ítéletet mindkét terhelt tekintetében helybenhagyta.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen T. L. és T. R. terheltek külön-külön nyújtottak be felülvizsgálati indítványt. Az eltérő ügyszámon iktatott ügyeket a Kúria 2015. október 19. napján meghozott Bfv.II.1398/2015/3. számú végzésével egyesítette.

T. L. I. r. terhelt felülvizsgálati indítványában cselekménye emberöléskénti minősítését vitatta és a halált okozó testi sértés megállapíthatósága mellett érvelt, indítványa ekként a cselekménye minősítésének megváltoztatására és ehhez kapcsolódóan nyilvánvalóan a kiszabott büntetése enyhítésére irányult. Kifogásolta, hogy az alapeljárásban nem vizsgálták, hogy a sértett a kórházi kezelése alatt milyen gyógyszereket kapott. A minősítés megváltoztatását célzó részletes érvei körében a bíróságnak (és kirendelt védőjének) az elfogultságára is utalt, azonban annak okát nem részletezte (csak arra utalt, hogy idős nő sértettel szemben történt a cselekmény).

T. R. II. r. terhelt felülvizsgálati indítványában kétségbe vonta a történések tényállásbeli rögzítését, a bizonyítékok értékelésének helyességét és azt, hogy az ügyben a bizonyítás kellő mélységű és minden részletre kiterjedő volt. Állítása szerint nem látta a sértett bántalmazását, a közelben sem tartózkodott. Emellett vitatta testvére, az I. r. terhelt cselekménye minősítésének helyességét, állította, hogy emberölés helyett halált okozó testi sértés megállapításának lett volna helye. Kiszabott büntetését igazságtalannak, aránytalanul súlyosnak tartotta.

A Legfőbb Ügyészség BF.1700/2015. számú átiratában T. L. I. r. terhelt felülvizsgálati indítványát részben a törvényben kizártnak, részben alaptalannak, míg T. R. II. r. terhelt indítványát teljes egészében a törvényben kizártnak tartotta.

A legfőbb ügyészi átiratban kifejtettek szerint T. L. I. r. terhelt érdemi felülvizsgálati okra hivatkozott, amikor cselekménye minősítését vitatta, azonban a felülbírálat kizárólag a jogerős határozatban rögzített tények alapján lehetséges, mivel a terheltnek a tényállásban foglaltakkal ellentétes vagy abban nem szereplő hivatkozásai a Be. 423. § (1) bekezdésében foglaltak értelmében nem vehetők figyelembe. A Legfőbb Ügyészség részletes jogi indokokkal alátámasztotta a jogerős határozat szerinti minősítés helyessége mellett érvelt, és az I. r. terhelt minősítést támadó kifogásait ezért alaptalannak jelölte meg, miként a törvényi előfeltételek hiányában a terheltnek az elfogultsággal kapcsolatos kifogásait sem tartotta megalapozottnak. T. L. I. r. terhelt tekintetében ezért a jogerős határozat hatályában fenntartását indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség értékelése szerint T. R. II. r. terhelt saját cselekménye minősítését kizárólag a törvényben kizárt indokokra alapítottnak vitatta, ezért az indítvány elutasítását indítványozta.

T. R. II. r. terhelt írásbeli észrevételében ismét hangsúlyozta a bizonyítás vélt hiányosságait. Kiemelte, hogy nem tartózkodott abban a szobában, ahol a testvére, nem is tudta, hogy az I. r. vádlott erőszakot fog alkalmazni a sértettel szemben, sőt, a bántalmazásról csak az elkövetés után értesült. Álláspontja szerint az ő cselekménye lopás és magánlaksértés bűncselekményeként minősülhet.

A Legfőbb Ügyészség indítványában foglaltakra figyelemmel a Kúria T. R. II. r. terhelt tekintetében vizsgálta, hogy az indítványában foglaltak alapján e terhelt esetében az érdemi felülvizsgálat megengedett-e, vagy annak törvényben kizárt voltára tekintettel - a Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltakkal egyezően - elutasításának van helye.

A Kúria T. R. II. r. terhelt tekintetében is az érdemi felülvizsgálat mellett döntött. Az átiratban kifejtett körben - miként arra a Kúria a későbbiekben kitér - a Legfőbb Ügyészség érvei kifogástalanok, azonban nem hagyható figyelmen kívül, hogy a II. r. terhelt saját cselekménye minősítése helyességének kifejezett támadása mellett T. L. I. r. terhelt cselekménye minősítésének helytálló voltát is kétségbe vonta. Ennek indokaként arra hivatkozott, hogy az elkövetés körülményeiből, különösen az erőbehatások számából és a sérülések jellegéből nem lehet egyértelműen ölési szándékra következtetni.

Kétségtelen tény, hogy a Kúria e körben kialakított gyakorlata szerint minden terhelt felülvizsgálati okra csak saját maga tekintetében hivatkozhat, azonban a terhelt kifogása ez esetben e kritériumnak megfelelőként értékelendő. A II. r. terhelt cselekménye ugyanis az I. r. terhelt cselekményének minősítéséhez igazodóan minősült emberöléshez nyújtott bűnsegélyként, és eredményezte erőszakos többszörös visszaesői minőségére tekintettel életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását, a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége nélkül.

A Kúria erre is tekintettel mindkét terhelt tekintetében a Be. 423. § (4) és (5) bekezdésében foglaltaknak megfelelően érdemben bírálta felül a támadott határozatot, egyrészt a felülvizsgálati indítványban megjelölt okokból, másrészt pedig a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában felsorolt feltétlen eljárási szabálysértések szempontjából.

A Be. 424. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen történt felülbírálat során a Kúria az utóbb említett körbe eső eljárási szabálysértést nem észlelt, a két terhelt felülvizsgálati indítványát pedig részben a törvényben kizártnak, részben alaptalannak találta.

1. Az első vizsgálandó kérdés (mint lehetséges abszolút eljárási szabálysértés) a kizárt bíró részvétele az ítélet meghozatalában.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja, illetőleg a Be. 373. §-a (1) bekezdésének II.b) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt. Az indítványban foglalt hivatkozás a Be. 21. § (1) bekezdés e) pontja szerinti - egyéb - oknak tekintendő.

Az Alkotmánybíróság 25/2013. (X.4.) AB számú határozata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott felülvizsgálati eljárást megalapozhatja a Be. 21. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt elfogultsági okra alapított felülvizsgálati indítvány abban az esetben is, ha a kizárási ok a jogerős döntés meghozatalát követően merült fel; a törvény egyéb szabályainak megfelelő felülvizsgálati indítványt érdemben kell vizsgálni, értékelni és elbírálni (Indokolás [50]).

A jelen ügyben a kizárási ok a jogerős döntés meghozatala előtt merült fel. A Kúria a szükséges érdemi vizsgálatot elvégezte, és megállapította, hogy a törvényben kizárt bíróra hivatkozás nem alapos.

A büntetőeljárási törvény rendjében a bíró kizárásának okai részben feltétlen (abszolút), részben relatív okok. A feltétlen okok [Be.

21. § (1) bekezdés a)-d) pont, Be. 21. § (3)-(4) bekezdés, Be. 22. §] zárt kört képezve tételesen és kimerítően meghatározottak, mérlegelésnek helye nincs.

A Be. 21. § (1) bekezdés e) pontja szerint bíróként nem járhat el, akitől az ügy elfogulatlan megítélése - az a)-d) pontokon túl - egyéb okból nem várható. Ilyen esetekben a bíró kizárása vizsgálat és mérlegelés tárgya. A mérlegelés azonban csak konkrét, érdemben is vizsgálható (és valósnak bizonyuló) okon vagy adaton alapulhat. A bírói elfogultságot kizárólag az adott ügybeli konkrét és valóságos tények alapján lehet megállapítani, s csak olyan feltárt adatok alapján, amelyek a bíró pártatlansága iránt ésszerű (megalapozott) kételyt ébresztenek alkalmasak (EBH 2014.B.4.II.; BH 2012.147.II.; EBH 2011.2302.; BH 2010.323.).

T. L. I. r. terhelt az eljárás bíróságok elfogultságára csak általánosságban hivatkozott, egyetlen olyan konkrét tény, adatot sem jelölt meg, amely az elfogultság körében vizsgálható lenne. Nyilvánvalóan nem ilyen, hogy a sértett igen idős korú volt, mivel ez a körülmény az eljáró bírakon és bíróságokon kívüli, objektív tény.

2. Mindkét terhelt részben a jogerős ítélettel megállapított tényállástól eltérő tényekre hivatkozással vitatta a cselekmények minősítését, ez pedig a felülvizsgálat keretében kizárt.

Felülvizsgálati eljárásban a felülbírálat kizárólag a jogerős határozatban megállapított, és nem támadható tényálláshoz [Be. 423. § (1) bekezdés] kötött. A jogkövetkeztetések helyessége az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A tényállás irányadósága pedig azt jelenti, hogy a felülvizsgálatkor nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Ennek megfelelően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nem vitatható a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének támadásán keresztül - az irányadó helyett eltérő tényállást állítva - a bűnösség, a minősítés, valamint a kiszabott büntetés, illetve annak mértéke sem.

Ezzel szemben az indítványok éppen a bíróság ténymegállapító tevékenységét támadták azzal, hogy az I. r. terhelt nem ölési szándékkal cselekedett, illetve a II. r. terhelt nem észlelte az I. r. terhelt sértett személye elleni támadást, és jelenléte szándékerősítőleg sem hathatott a terhelt-társára.

A bizonyítás kifogásolt elmaradására (bűnjelek szakértői vizsgálata, szagazonosítás, DNS-vizsgálat hiánya)- a fentiek szerint - a felülvizsgálati eljárásban nem támadható.

Az I. r. terhelt azon hivatkozása, hogy hadonászva, nem a sértettre célzottan ütött volna, az irányadó tényállással (13. oldal 3. bekezdés) ellentétes, így a felülvizsgálat során figyelembe nem vehető. Hasonlóan nem értékelhető a II. r. terhelt azon állítása sem, hogy nem látta a sértett bántalmazását, mivel a megállapított tényállás ezzel ellentétes (15. oldal utolsó előtti bekezdés).

Az irányadó tényállásból levont jogi következtetéseket érintően a Kúria azt állapította meg, hogy az eljáró bíróságok részletesen indokolva és helyesen foglaltak állást akkor, amikor az I. r. terhelt cselekményét eshetőleges szándékkal elkövetett emberölés büntettének minősítették. Az élet és testi épség védelméről szóló 3/2012. BJE határozat iránymutatása szerint a releváns tényekből (egyedül élő, 92 éves sértett, a terhelteknél lévő, élet kioltására tipikusan alkalmas eszközök, a kalapács használatának módja, a sérülések helye és jellege, a súlyosan sérült, eszméletlen sértett magára hagyása) csak azt a következtetést engedik meg, hogy a sértett halálának lehetséges bekövetkezését a terheltek előre látták, és abba belenyugodva távoztak a helyszínről, hagyták magára az eszméletlen sértettet. Ilyen körülmények között a testi sértésre irányuló szándékot feltételező halált okozó testi sértés (Btk. 164. § (1) bekezdés (8) bekezdés 2. fordulat) megállapítása nem jöhet szóba.

Az elsőfokú bíróság a tényállás részeként (15. oldal utolsó előtti bekezdés) megállapította, hogy a szintén - egy fejszével - felfegyverkezett II. r. terhelt végignézte, amint az I. r. terhelt a sértettet brutálisan bántalmazta, és e cselekedetével egyetértett. A II. r. terhelt a lakásban kutatást végzett, majd az ölési cselekmény után a helyszínről együtt távoztak. Az állandó bírói gyakorlat szerint az ilyen jelenlét a tettesre bátorítólag hat, ilyen módon a cselekmény véghezvitelében segíti, amely a Btk. 14. § (2) bekezdése szerinti - pszichikai - bűnsegélyt valósítja meg. Olyan magatartást, ténynt nem rögzít az irányadó tényállás, amely ezzel ellentétes megállapításra vezethetne.

A sértett halála és az I. r. terhelt bántalmazó magatartása közötti okozati összefüggés mélysége kapcsán csak megjegyzi a Kúria, hogy a fejsérülése miatt kórházi kezelésre szorult sértett tüdőgyulladás és következményes szívelégtelenség miatt bekövetkezett halála a bántalmazásával közvetett, áttételes okozati összefüggésben volt, mivel nem a bántalmazás egyenes következménye volt a halálához vezető betegség kialakulása, hanem a kórházi kezelés alatt fellépő súlyos szövődmény. Annak a terhelti hivatkozásnak azonban nincs jelentősége az okozati összefüggés megléte szempontjából, hogy a sértett milyen gyógyszeres kezelést kapott a cselekményt követően (hasonlóan: BH 2015.121). Erre tehát sem bizonyítást nem kellett lefolytatnia az eljáró bíróságoknak, sem e vonatkozásban indokolást adniuk.

A fentiek alapján mindkét terhelt vonatkozásában a jogerős ítéletben foglalt minősítés törvényes. A törvénynek megfelelő minősítés mellett a büntetés önmagában akkor eshetne felülvizsgálat alá, ha a büntetőtörvény valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközve volna a nemében vagy mértékében törvénysértő (BH 2012.239.), amire hivatkozás sem volt, és ilyen törvénysértést a Kúria maga sem észlelt.

A kifejtettek folytán a Kúria - a Be. 424. §-a (1) bekezdésének 1. fordulata szerint tanácsulésen, a Be. 420. § (1) bekezdése 1. mondatának 1. fordulatának megfelelő összetételben eljárva - miután a felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértést sem észlelt a hivatalból lefolytatott vizsgálata alapján, a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatot - a Be. 426. §-ának megfelelően - hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy

*a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek
fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.*

Budapest, 2016. március 11.

*Dr. Katona Sándor s.k. a tanács elnöke, dr. Tuba István s.k. előadó
bíró, dr. Kiss Sándor s.k. bíró*

A kiadmány hitelével:

*tisztviselő
Bné*